

Od filma do stripa ... in nazaj

Stripovski avtorji so od nekdaj ustvarjali z enim očesom na filmu. Filmski junaki, zgodbe, prizori, enovrstičnice, pripovedna strategija, atmosfera ali način režije so burili domišljijo stripovskih ustvarjalcev in si na tak ali drugačen način utirali pot v njihove stripe, bodisi zaradi komercialnih bodisi osebnih razlogov, pogosto pa zaradi kombinacije obojega.

Največji mojstri reciklaže so Italijani. Njihovi povojni stripi so prave zakladnice različnih citatov, ripoffov, plonkanj, izposojanj ali pa kar navadnih in brezobzirnih kraj. Če je kakšen film pogruntal uspešno formulo, so bili Italijani takoj zraven. Vendar pa včasih vztrajno recikliranje tujih materialov prinese svoj presežek, kot je lepo razvidno iz primera špageti vesternov; toliko časa so kopirali Američane, da se jim je nazadnje izcimila tista famozna dodana vrednost. Ali, kot je lepo rekel Max Modic, Italijani so v svojih stripih reciklažo povzdignili v umetnost.

Predstavljamo nekaj najbolj značilnih primerov italijanskih, evropskih in tudi ameriških stripov, ki so se očitno zgledovali po filmskih junakih in ki so se med dolgoletnim izhajanjem tako zelo razvili, da so nazadnje tudi sami končali na filmskem platnu. Kakšni so bili ti filmi in koliko so ujeli duha stripa, je že druga zgodba ...

Junak

Osebna izkaznica

Ime in priimek:
Sheena, Queen of the Jungle
 Leto rojstva:
1937 (Anglija), 1938 (ZDA)
 Kreatorja:
Jerry Iger, Will Eisner
 Risar:
Will Eisner
 Status:
sem in tja še vedno izhaja

Karakteristike

Prvi strip z žensko junakinjo v naslovu. Sheena je sirota, ki se je naučila preživeti v džungli in zrasla v pravo seksi lepoticico. Obvlada ekspresno gibanje po džungli in komunikacijo z divjimi živalmi, bojuje se z nožem, sulico, lokom in improviziranim orožjem. Če v džunglo pride kdo z nečednimi nameni, mu bo posvetila z vsemi sredstvi.

Domet

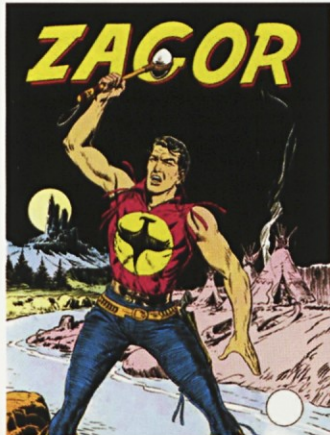
Njeno ime izhaja iz She (Ona). Hči narave, divja, svobodna in samozavestna boginja, neobremenjena s civilizacijo in normami. Nekateri menijo, da pomeni korak k ženski emancipaciji, drugi, da je pripomogla k poniževanju in izkoriščanju ženskega spola. Mi pa se sprašujemo: kako to, da ves čas nosi tiste krpice, če živi sama v džungli?

Ime in priimek:
Tex Willer
 Leto rojstva:
1948
 Scenarist:
Gian Luigi Bonelli
 Risar:
Aurelio Galleppini in še mnogo drugih ...
 Status:
še vedno izhaja

Tex je »ranger« in hkrati poglavar plemena Navajo. Odločen, pogumen, miren, nevaren, z robotim smislom za humor. Neutruden borec proti barabam Divjega zahoda in za pravice Indijancev. Vedno oblečen v rumeno srajco, modre kavbojke in črno ovratno ruto.

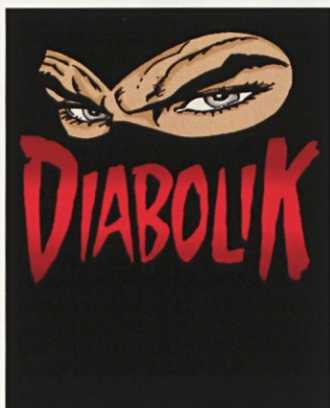
Sprva so mu hoteli dati ime Tex Killer. Je najpopularnejši in najdalgotrajnejši italijanski stripovski junak, imenovan tudi »Tex Nazionale«. Z nasprotniki je neusmiljen, pogosto jih mlati, dokler iz njih ne izvleče resnice. V saloону praviloma naroča »velik zrezek, kup krompirja in hladno pivo«, če mu postrežba ni všeč, premikasti natakarka.

Ime in priimek:
Zagor
 alias Za-gor-Te-nay
 (Duh s sekiro)
 alias Patrick Wilding
 Leto rojstva:
1961
 Scenarist:
Segio Bonelli
 Risar:
Galieno Ferri
 Status:
živ in zdrav in izhaja

Vestern s primesmi pustolovskega, kriminalnega, fantastičnega in horor žanra. Zagor živi v izmišljenem pragozdu Darkwood blizu Velikih jezer. Je atletski, iznajdljiv, pogumen in pošten. Z bojnim krikom AAAAAA! sovražnikom požene kri po žilah. Njegov zaščitni znak je tōpa sekira, s katero učinkovito onesposobi nasprotnike. Oblečen je v rdečo majico z rumenim krogom, na katerem je simbol orla.

V 50-letni karieri ga ustvarjalci niso spreminjali ali posodabljali. Najbolj popularen strip v bivši Jugoslaviji, še posebej so ga oboževali Srbi in Hrvati. V času vojne so ga brali na obeh straneh fronte. Zagorjev sidekick je debeli Mehičan Čiko (povzet po Sanču Pansi), ki živi z njim v koči sredi močvirja. Zlobni jeziki trdijo, da ju veže več kot le prijateljstvo.

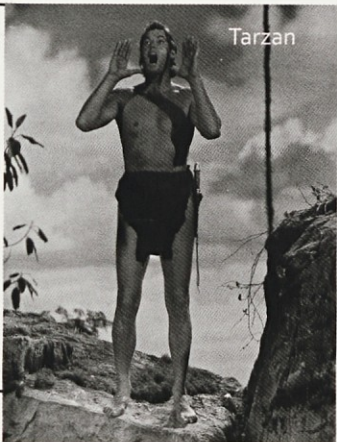

Ime:
Diabolik
 Leto rojstva:
1962
 Scenaristki:
sestri Angela in Luciana Giussani
 Risar:
Enzo Facciolo, Sergio Zaniboni ...
 Status:
še vedno aktiven

Prvi negativni junak. Vsestranski kriminalni in znanstveni genij, ki pa ima svojo moralo in se praviloma loteva le hudih zločincev. Nosi oprijet kostum, ki mu prekriva tudi obraz, z izjemo oči. Mojster kamuflaže. Specialnost: nož. Pomaga mu lepoticica Eva Kant (!), za ovratnik mu diha inšpektor Ginko.

Diabolik je najbolj kompleksen in zelo vpliven stripovski lik 60-ih let. Predstavlja subtilni upor proti potrošništvu, oportunitizmu in hinavščini svojega časa. Je umetniški sladkusec in sofisticiran intelektualec, hkrati tudi brezobzirni morilec. Vidi se, da so ga ustvarile ženske.

Filmski vzor

Tarzan

Film po stripu

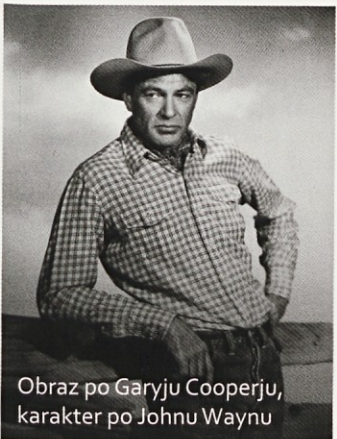
Filmska špica

Sheena (TV-serija, 2000–2002)

V prvi verziji jo je igrala manekenka Irish McCalla, v drugi Tanya Roberts, v tretji pa Gena Lee Nolin. Nobena od treh punc ne zna kaj prida igrati, so pa zato videti kot strela.

Dometa filma

Film iz leta 1984, v katerem Tanya Roberts pokaže vse, kar premore, je bil nominiran za kar pet zlatih malin (za najslabši film, igralko, režiserja, scenarij in glasbo). Kritiki so ga neusmiljeno spljuvali, v bran pa ga je presenetljivo vzela Pauline Kael: »Lahkotna, trčena pustolovščina z nekaj dobrimi gegi, ki se zaveda svoje neumnosti.« Skupina Ramones ji je posvetila pesem Sheena Is a Punk Roker.

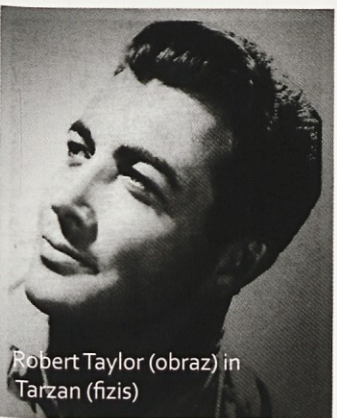
Obraz po Garyju Cooperju, karakter po Johnu Waynu

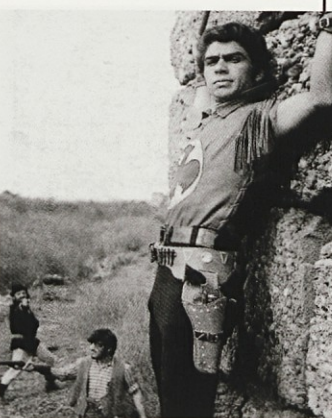
Tex e il Signore degli abissi

(Tex in gospodar globine, 1985, Duccio Tessari)
Texa je odigral veteran Giuliano Gemma.

Pogreti špageti; film je prišel vsaj 15 let prepozno. Skrivnosti stripa se ni niti približal. Ubral je suhoparen copy-paste pristop in debelo flopnil. Zaradi neuspeha filma je v vodo padla tudi najavljena TV-nadaljevanka.

Robert Taylor (obraz) in Tarzan (fizis)

Trije neavtorizirani turški filmi in en srbski film:

Zagor

(1970, Mehmet Aslan)

Zagor kara bela

(1971, Nisan Hançer)

Zagor kara korsan'in hazineleri

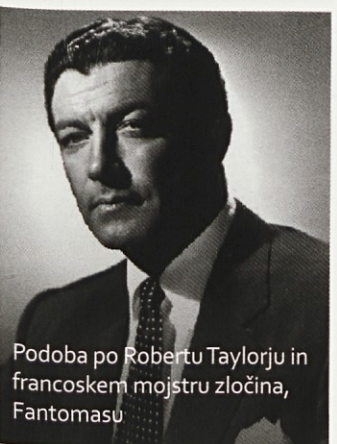
(1971, Nisan Hançer)

Zagor: Poglavica bez plemena

(2005, Svetozar Ljubojević)

V prvem je Zagorja igral Cihangir Gaffari, v drugem in tretjem Levent Çakir, v zadnjem pa režiser.

Zagorjev lastnik, Sergio Bonelli, je zavrnil številne ponudbe za filmsko adaptacijo, saj je menil, da stripa ni mogoče zvesto prenesti na film. Strip je bil v Turčiji še popularnejši kot v Jugoslaviji, Turki so ga fanatično oboževali in jemali smrtno resno. Vsi trije filmi sodijo v kategorijo »tako slabo, da je že smešno«. Srbski film, dolg 45 minut, je vojvodinska amaterska trash zajebancija. Dosegljivi so tudi na YouTubu.

Podoba po Robertu Taylorju in francoskem mojstru zločina, Fantomasu

Diabolik (1968, Mario Bava)

Producent: Dino De Laurentiis
Diabolik je bil John Phillip Law.

Lahkotna pop-art swingin' sixties psihedelija je zamenjala bolj mračen in resen ton stripa. Izvrstna glasba Ennia Morriconeja. Čeprav je v prevodu iz stripa ogromno izgubil, je bil film uspešnica in danes velja za trash kult.

Osebna izkaznica

Ime:
Modesty Blaise
Leto rojstva:
1963
Scenarist:
Peter O'Donnell
Risar:
Jim Holdaway ...
Status:
leta 2002 preneha izhajati

Izjemna, senzualna in inteligentna mlada ženska s številnimi talenti in kriminalno preteklostjo. S pomočnikom Williejem Garvinom izvajata tajne naloge za britansko vlado ali pa se v lastni režiji lotita kakega ekscentričnega kriminalca, med katerimi je najbolj znan Gabriel. Orožje: leseni »kongo«, okoli katerega ima navite lase.

Modesty in Willie sta zelo povezana, vendar nista ljubimca, njuno razmerje je povsem platonsko. In ravno ta senzualna napetost odlično funkcionira skozi ves serial in nenehno buri domišljijo bralca. Scenarist O'Donnell ju je v zadnji epizodi hotel ubiti, a je popustil in ju le (začasno?) upokojil.

Ime:
Blueberry
Leto rojstva:
1963
Scenarij:
Jean-Michel Charlier in Jean Giraud
Risar:
Jean Giraud
Status:
čprav sta prvotna avtorja že pokojna, njuno delo nadaljujejo nasledniki

Najboljši evropski, verjetno tudi svetovni vestern. Mike S. Blueberry je uporni poročnik, ki skuša doseči mir med belci in Indijanci, kar mu pogosto spodleti. Ob koncu 60-ih let je doživel radikalno telesno in osebno preobrazbo, postal je zanemarjen, zagrenjen in jezen, v 80-ih se je vrnil v bolj klasične vode in tam ostal vse do Giraudove smrti leta 2012.

Eden redkih stripov, kjer se junak stara in spreminja. Serial je prehodil dolgo pot od Forda prek Leoneja do Peckinpaha in nazaj. Ko si je Giraud ogledal Leonejev vestern Za prgišče dolarjev (1964), teden dni ni mogel spati. Odtlej je strip postajal vse bolj realističen, nasilen in umazan. Vrhunec seriala je pet albumov od Chihuahua Pearl (1973) do Angel Face (1975).

VAMPIRELLA

Ime:
Vampirella
Leto rojstva:
1969
Kreatorja:
Forrest J. Ackerman (lik) in Trina Robbins (kostum, frizura)
Risar:
Frank Frazetta (avtor prve naslovnice), Tom Sutton ...
Status:
še vedno grize

Posrečeno sestavljeno ime iz vamp (seksi ženska) + vampirka + ella (končnica imena njene filmske vzornice). Prišla je iz veselja. Nesmrtna slaba punca dobrega srca v oprijetem kostumu, ki več odkriva kot skriva. Poseduje nadčloveško moč, hitrost in čutila. Kri pije le slabim vampirjem, pri ljudeh se (mukoma) zadržuje ...

... in to konstantno hrepenenje po krvi je zelo erotično. Vampirella je seks bomba, fetišistična fantazija, ki venomer pozira v erotičnih pozah, vendar se svoje seksualnosti sploh ne zaveda. Zaseda 35. mesto na seznamu stotih najbolj seksi stripovskih junakinj. Čprav je zelo vroča, se je ni priporočljivo dotikati.

Ime:
The Swamp Thing
Leto rojstva:
1972
Kreator in scenarist:
Len Wein
Risar:
Bernie Wrightson
Status:
večkrat odmril in spet oživel; trenutno uspeva in raste

Dr. Alec Holland eksperimentira z združevanjem živali in rastline, po podtaknjeni nesreči v laboratoriju pa sam postane groteskni humanoid/rastlina z orjaško močjo in sposobnostjo mutiranja v različne rastline. Potem se gre maščevat barabam ... V poznejših epizodah postane naravovarstvenik, ki uporablja nekoliko neortodoksne metode.

Standardni stripovski superheroj ima kostum in dvojno osebnost, v katero skače in jo zapušča, kadar se mu zahoče. Pri dr. Hollandu je proces nepovraten: nesreča je absorbirala njegove spomine in osebnost, tako da od njega ni ostalo nič več. Kar daje stripu žalobno in fatalno atmosfero.

Filmski vzor

Elizabeth Taylor in Ava Gardner

Film po stripu

Filmska špica

Modesty Blaise

(1966, Joseph Losey)

Modesty Blaise

(1982, Reza Badiyi)

My Name Is Modesty

(2003, Scott Spiegel)

V prvem jo je igrala Monica Vitti, v drugem Ann Turkel, v tretjem pa Alexandra Staden.

Domet filma

Prvi je neresni camp, ki je imel bolj malo zveze s stripom, drugi je enourni pilot za TV-serijo, ki ni nikoli poletela, tretji pa za zdaj najboljša ekranizacija stripa, ki je izšla pod etiketo »Quentin Tarantino presents«. QT že leta načrtuje film o Modesty, a mu ga še ni uspelo realizirati. V Šundu John Travolta na stranišču bere strip o Modesty, potem ga ustrelji Bruce Willis.

Sprva Jean-Paul Belmondo, pozneje je Blueberry dozorel in dobil lastne poteze

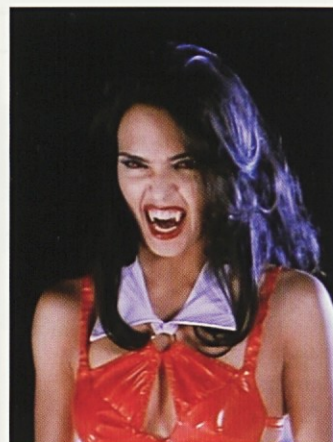
Blueberry (2004, Jan Kounen)

Blueberry je bil vsestranski Vincent Cassel.

Film se le ohlapno naslanja na strip, raje se posveča duhovnosti, ezoteriki in šamanizmu, kar je hudo razkačilo stripovske puriste. Kljub vsemu gre za več kot spodoben film, posnet na atraktivnih lokacijah v Mehiki, z odlično glasbo, režijo in z enim najbolj nenavadnih finalnih dvobojev, kar smo jih videli v vesternih.

Seksi vampirke iz Hammerjevih grozljivk in Barbarella

Vampirella

(1996, Jim Wynorski)

Vampirella je Talisa Soto. Kdo? Negativec je Roger Daltry iz skupine The Who. Kdo?

Vampirella v filmu nosi obupen modrc iz lateksa, ki sploh ni tak kot v stripu. Ves baročni seksapil iz stripa je šel rakom žvižgat. Nekompetentno in ceneno skrupucalo, tako slabo, da film ni postal niti kulten. Beda.

Pošast iz Črne lagune

Pošast iz močvirja

(Swamp Thing, 1982, Wes Craven)

The Return of Swamp Thing

(1989, Jim Wynorski)

in dve TV-seriji:

Swamp Thing

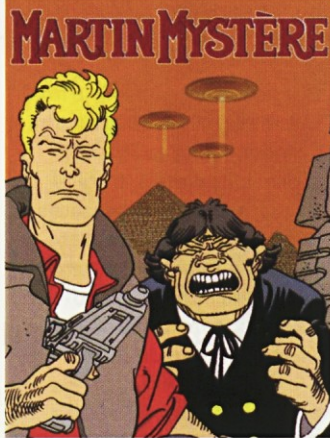
(1990–1993) in

Swamp Thing (1991–)

V prvih dveh je pošast igral kaskader Dick Durock (ki v filmu ni pokazal obraza), negativec Arcane pa je bil Louis Jourdan.

Pozornosti vreden je le prvi, ki je ujel nemoč, žalost in rušilni bes zelenjavnega moža. Iz tega besa se je razvila dobro motivirana in dobro posneta akcija. Drugi film je bil posnet z isto igralsko zasedbo, a z nekompetentnim režiserjem Wynorskim, ki je zamočil že Vampirello. Ostale serije so služile le kot reklama za prodajo figuric.

Junak

Osebna izkaznica

Ime:
Martin Mystère
(pri nas znan kot **Marti Misterija**)
Leto rojstva:
1982
Kreator in scenarist:
Alfredo Castelli
Risar:
Giancarlo Alessandrini
Status:
aktiven

Karakteristike

Martin je umetnostni zgodovinar, arheolog in antropolog, pustolovec, pisatelj, televizijski producent in zbiralec nenavadnih objektov. Imenovan tudi »detektiv nemogočega«. Raziskuje skrivnostne pojave in kraje po vsem svetu in svetovni zgodovini ter prihaja do neverjetnih odkritij. Njegov pomočnik je nemi in močni neandertalec Java, doma ga čaka večna zaročenka Diana.

Domet

Martin ima kljub nespornim kvaliteta tudi slabosti: je nečimrn, boji se staranja, zbira trivialne spominke s svojo podobo ... kar ga dela človeškega. Strip je ponudil številne presenetljive psevdoznanstvene koncepte, med drugim smo izvedeli, da svetovno zgodovino od pamtiveka nadzorujejo tajna združenja in da je naša svobodna volja le iluzija. Predhodnik Roberta Langdona iz Da Vinci jeve šifre.

Ime:
Dylan Dog
Leto rojstva:
1986
Kreator in scenarist:
Tiziano Sclavi
Risar:
Angelo Stano, ...
Status:
živ in zdrav

Inteligenten horor strip z elementi fantastike in nadrealizma. Dylan Dog je raziskovalec nadnaravnih pojavov s številnimi fobijami. Nepopravljivi romantik, skoraj v vsaki epizodi se zaljubi in izgubi lepotic. Vedno praznih žepov in vedno oblečen v črn suknjič, rdečo srajco in kavbojke. Sovraži dežnike, mobitele in ostale sodobne naprave.

Strip je prepoln filmskih referenc, v njem lahko prepoznamo cele zaplete, prizore ali pošasti iz najrazličnejših filmov, TV-nadaljevanj (Območje somraka) ali literature (Edgar Allan Poe). Njegov asistent Groucho je po videzu in značaju na las podoben Grouchu Marxu. Umberto Eco: »Biblijo, Homerja in Dylana Doga lahko berem cele dneve, pa mi ni nikoli dolgčas.«

Ime:
Trilogija Nikopol
sestavljajo albumi
La Foire aux immortels
(Sejem nesmrtnih, 1986),
La Femme piège
(Ženska-past, 1986) in
Froid Équateur
(Hladni ekvator, 1992)
Leto rojstva:
1986
Kreator, scenarist in risar:
Enki Bilal (rojen Kot Enes Bilalović v Beogradu)
Status:
leta 1992 je izšlo zaključno delo trilogije

Pariz, leta 2023. Junak Alcide Nikopol se vrne iz orbite, kjer je preživel 30-letno kazen v hibernaciji. Pariz je preživel dve nuklearni vojni, razdeljen je na bogati in siromašni del, v njem vlada fašistična oblast, Nezemljani so nekaj vsakdanjega, povsod je kaos. Spozna Jill Bioskop, nenavadno deklo z modrimi lasmi, ki je povezana z maščevalnimi egiptovskimi bogovi ...

Unikatna mešanica znanstvene fantastike, politične angažiranosti, eksistencialne tesnobe, črnega humorja in vesplošne očitosti. Večina napovedi se je v 35-ih letih, kolikor je minilo od nastanka stripa, uresničila. Mojrstrska risba, velike slike so bolj podobne ilustracijam kot stripu.

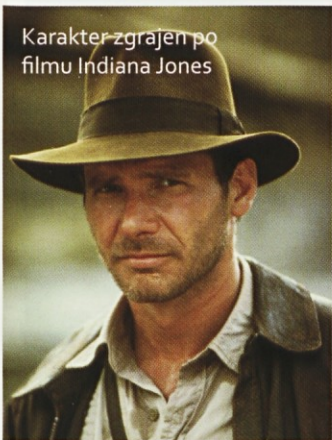
Ime:
Ken Parker
Leto rojstva:
1977
Kreatorja:
Giancarlo Berardi, Ivo Milazzo
Risar:
Ivo Milazzo, ...
Status:
redne izdaje so usahnile pri številki 59, občasno izide še kakšna posebna izdaja

Ken Parker, imenovan tudi »Lungo fucile« (Dolga puška), ni običajen vestern junak: stara se, dela napake, spreminja prepričanja in vrednote. Veliko potuje, rad ima ljudi, se pogovarja z njimi, bere (med drugim Marxov Kapital) in piše. Ne mara ubijati. Bil je traper, zlatokop, jezdec Pony Expressa, izvidnik, kitolovec, delavec, igralec, drvar, Pinkertonov agent in celo turistični vodič na Niagarskih slapovih.

Nenavadno topel strip, ki je v žanr vesterna prinesel povsem netipične teme: homoseksualnost, ekologijo, getoizacijo, pravico, smrtno kazen, odvisnost, medrasno ljubezen, duševno zaostalost, človekovo usodo in odnos do boga. Predvsem je to eden redkih stripov, ki premore pristno in iskreno humanost. Mojrstrovina.

Filmski vzor

Karakter zgrajen po filmu Indiana Jones

Film po stripu

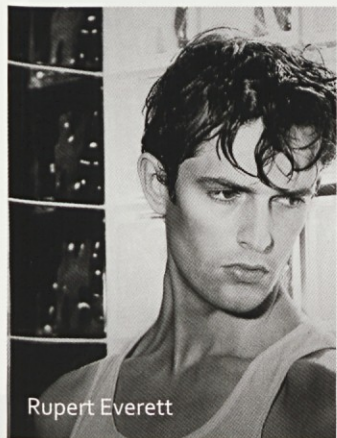
Filmska špica

Martin Mystère
(?, Peter Jackson)
Martin je Aaron Echart, Java Ron Perlman, Diana pa Charlize Theron.

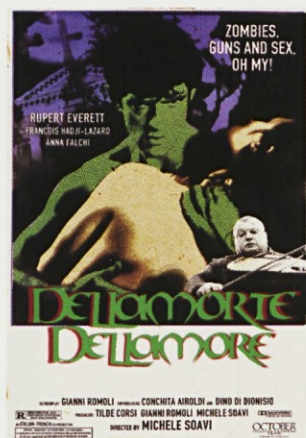
Film ne obstaja, plakat je le spreten falsifikat založbe Bonelli, zabavna domislica v skladu s tezo o vzporedni zgodovini, ki je dominantna v stripu.

Dometa filma

Obstaja pa animirana TV-serija Martin Mystery (2003), ki se le ohlapno navezuje na strip. Serija je precej uspešna, saj je prilezla že do 66. epizode in jo še vedno predvajajo. Sicer pa je bolj podobna Scooby-Dooju kot originalu.

Rupert Everett

Dellamorte Dellamore
(1994, Michele Soavi)
V glavni vlogi igra Rupert Everett! Prvič, da je stripovski vzor tudi igral v filmu!
Dylan Dog: End of Night
(2011, Kevin Munroe)
Brandon Routh.

Prvi: Dylan Dog brez Dylana Doga; junak se imenuje Francesco Dellamorte. Domišljena in kultivirana adaptacija zahtevnega materiala s svojsko vizijo, divjim nasiljem in finim nadrealističnim vzdušjem. O drugem filmu je Max Modic rekel, da je zanič. Verjamemo in želimo čimprejšnje okrevanje.

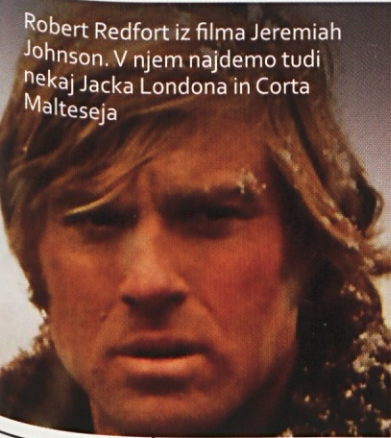

Nikopol je Bruno Ganz

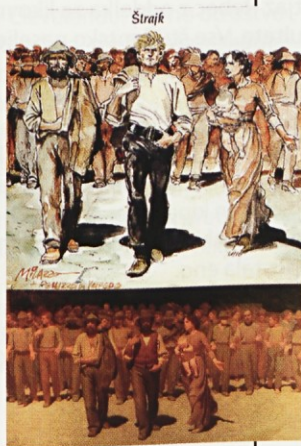
Jill je Isabelle Adjani

Nesmrtni
(Immortel, 2004, Enki Bilal)
Nikopol je Thomas Kretschmann, Jill pa Linda Hardy. Isabelle Adjani je bila na žalost prestara za vlogo.

Čeprav je režiser hkrati tudi avtor stripa, je ubral pri filmu precej drugačno pot, kar se ni izkazalo za najboljšo rešitev. Eden prvih filmov, ki so ga v celoti posneti z digitalnim ozadjem (resnični so samo igralci, vsa ozadja so izdelana računalniško). Film je ujel nekaj čudežne atmosfere iz stripa, večina pa se mu je izmuznila.

Robert Redford iz filma Jeremiah Johnson. V njem najdemo tudi nekaj Jacka Londona in Corta Malteseja

Ken Parker v filmu na žalost ne obstaja, bi si ga pa vsekakor zaslužil. V en sam film bi sicer težko stlačili njegovo bogato življenjsko pot, zato bi bila nemara boljša TV-serija (dandanes so serije tako ali tako boljše od filmov). Na teje naslovnici se Ken nahaja na znani sliki o delavskem razredu Il Quarto Stato (1901), ki jo je Bernardo Bertolucci uporabil za špico filma 20. stoletje (Novecento, 1976).

Poleg navezave na karakter in univezum Jeremiaha Johnsona vsebuje strip tudi številne filmske citate, posvetila in duhovite izpeljave. Tako je denimo Ken Parker kot Shane pomagal neki družini, srečal Marilyn Monroe, Marlene Dietrich in Leeja Marvinina, scenarist Berardi pa je priznal, da sta nanj vplivala Ford in Hathaway od klasikov ter Penn in Altman od sodobnejših režiserjev. Kaj torej še čakate, make the damn movie!